

Sociální podnikání a sociální ekonomika

teorie, praxe a mezinárodní srovnání

Vladimír Hyánek

Centrum pro výzkum neziskového sektoru

Masarykova Univerzita, Brno

- [Medailonek o sociálním podniku - Pracovní sobota s.r.o. - YouTube](#)
- [Medailonek o sociálním podniku - ETINCELLE, o. s. - YouTube](#)

Něco
úplně
nového?

o čem to sociální podnikání vlastně je?

Řešení sociálních problémů...

- ... prostřednictvím inovativních myšlenek. Jsou tedy sociální podniky „oddělením vědy a výzkumu“ celé společnosti?
- ... s využitím podnikatelských (entrepreneurial), často tržně orientovaných přístupů: Je tedy sociální podnikání schopno překonat tržní selhání?
- ... a to v mnoha oblastech: vzdělávání, sociální služby, péče o děti, životní prostředí, zelená energie, regionální rozvoj, fairtrade apod. Takže se jedná o univerzální řešení?

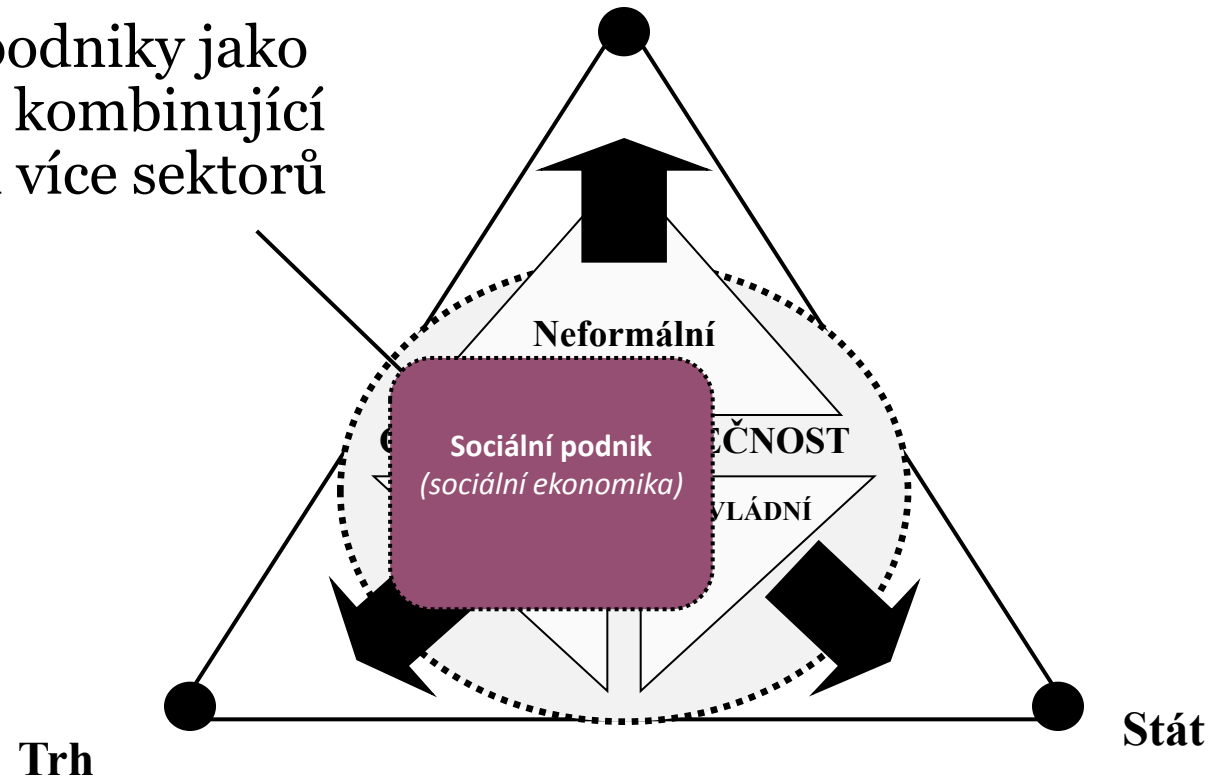

A kde to vlastně je?

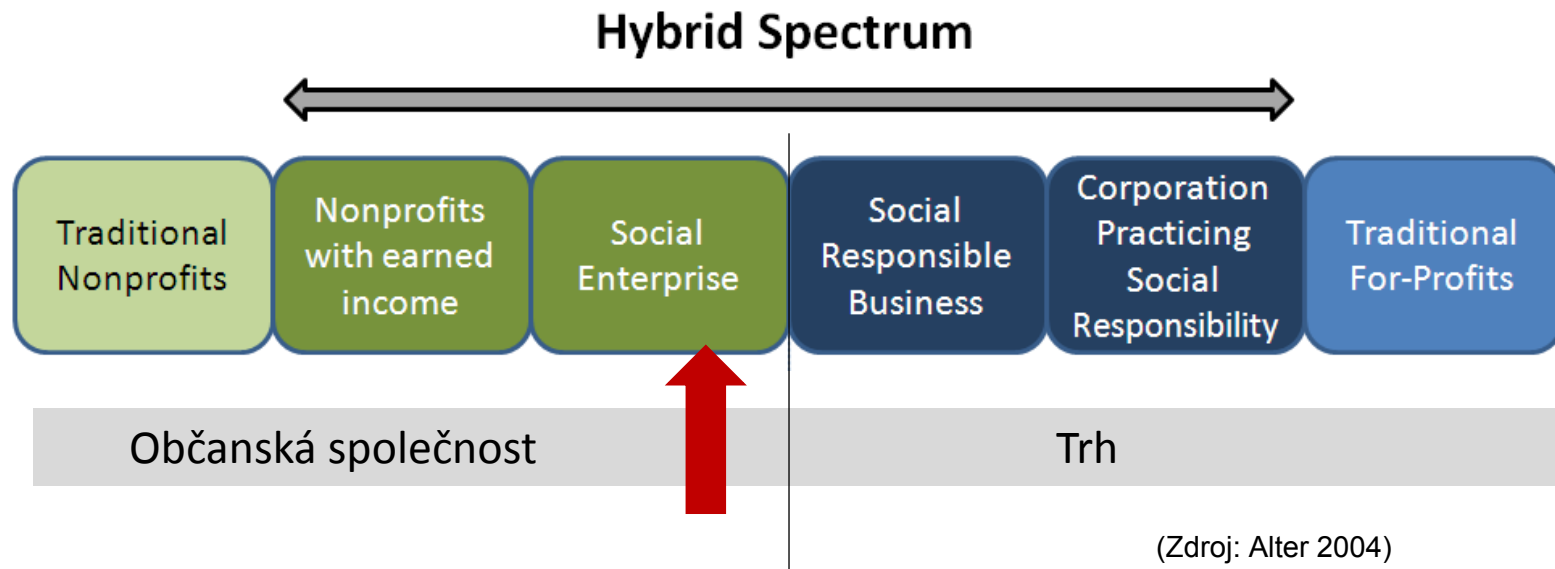
Trh? Stát? Občanská společnost?

Rodina/Komunita

Sociální podniky jako „hybridy“ kombinující vlastnosti více sektorů

A kde to vlastně je? Trh? Stát? Občanská společnost?

A proč je těch pojmů tolik?

Sociální podnikatel

Sociální podnikání

Sociální podnik

Sociální inovace

Sociální... společenský?

Proč je to důležité?

- ... Je zjevné, že sociální ekonomika vyšla z hospodářské a finanční krize téměř bez úhony. Dnes tento sektor zaměstnává 6,3 % pracující populace v EU-28, zatímco v roce 2012 to bylo 6,5 % ... sociální ekonomika je příkladem a ochráncem hodnot, na kterých byla Evropská unie vybudována (článek 3 SEU).
- Představuje jak příležitost, tak prostředek pro účast občanů, jejich odpovědnost a vlastnictví naší udržitelné budoucnosti... je klíčové, aby EU posílila podporu, kterou poskytuje sociální ekonomice prostřednictvím Evropského sociálního fondu (ESF)
- **Luca JAHIER**
předseda skupiny Různé zájmy
Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV)

Proč je to důležité?

- Sociální ekonomika zajišťuje, aby hospodářská účinnost sloužila sociálním potřebám, a vytváří tak skutečnou vzájemnou závislost mezi ekonomickými a sociálními otázkami, takže jedny nejsou nadřazeny druhým... sociální ekonomika má potenciál růstu v dobách ekonomické a sociální krize...

Sociální ekonomika představuje vsutku **vzor odolnosti** a pokračuje v rozvoji i ve chvíli, kdy se jiné ekonomické sektory ocitají v problémech.

- **Alain COHEUR**
mluvčí zájmové skupiny Sociální ekonomika
Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV)

Proč je to důležité?

- ...význam sektoru sociální ekonomiky v procesu vytváření pracovních míst, usnadňování udržitelného rozvoje, přizpůsobování služeb potřebám a spravedlivějšího rozdělování příjmů a bohatství ...budování **participativní demokracie** a **sociálního kapitálu**.
- To se týká obzvláště členských států, které k EU přistoupily v období od roku 2004. Většinou to byly do roku 1989 nebo 1990 **socialistické státy** ...a občanská společnost se v nich neprojevovala vůbec nebo jen ve velmi omezené míře.
- K důsledkům tohoto historického vývoje patří mimo jiné nejistá finanční situace v nevládním sektoru a nízký stupeň zapojení občanské společnosti do vytváření místních pracovních příležitostí. O tom svědčí dokonce i statistiky: v sociální ekonomice v celé EU je zaměstnanost 6,3 %, zatímco v „nových“ členských státech dosahuje průměrně hodnoty 2,5 %.
- **Krzysztof BALON**
mluvčí zájmové skupiny Sociální ekonomika
Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV)

Sociální ekonomika: vymezení

- *Charta zásad sociální ekonomiky* (Social Economy Europe, evropské sdružení zastupující subjekty sociální ekonomiky):
- nadřazenost jednotlivce a sociálních cílů nad kapitálem,
- dobrovolné a otevřené členství,
- demokratická kontrola ze strany členů (netýká se nadací, jelikož nemají členy),
- spojení zájmů členů/uživatelů a všeobecného zájmu,
- ochrana a uplatňování zásad solidarity a odpovědnosti,
- samostatné hospodaření a nezávislost na orgánech veřejné moci,
- většina přebytků je využívána pro účely cílů udržitelného rozvoje, služeb, které jsou předmětem zájmů členů, nebo obecného zájmu.

Sociální podniky, sociální podnikání a sociální inovace

- Evropská komise definuje sociální podniky jako **nedílnou součást sociální ekonomiky**:

*„Sociální podnik je aktérem **sociální ekonomiky** a jeho hlavním cílem je vytvoření sociálního dopadu, a nikoli tvorba zisku ve prospěch vlastníků nebo akcionářů. Působí na trhu tak, že poskytuje podnikatelským a inovačním způsobem výroby a služby a zisky používá hlavně pro naplnění sociálních cílů. Je řízen odpovědně a transparentně, a zapojuje přitom zejména zaměstnance, spotřebitele a zúčastněné strany“.*

*(Sdělení Evropské komise, **Iniciativa pro sociální podnikání**, COM(2011) 0682 final ze dne 25. října 2011).*

Sociální podniky, sociální podnikání a sociální inovace

- USA; dva hlavní přístupy: „příjem z výtěžné činnosti“ (earned income) a „sociální inovace“ (ASHOKA).
  - Příklad zaměřený na **sociální inovace** zdůrazňuje individuální úlohu **sociálního podnikatele**, jehož posláním je vytvářet a udržovat sociální hodnotu (nikoli pouze hodnotu soukromou), rozpoznává a využívá nové příležitosti, aby toto poslání mohl plnit, zapojuje se do procesu soustavných inovací, adaptací a učení, jedná odvážně, aniž by jej omezovaly aktuálně dostupné zdroje, a projevuje větší smysl pro odpovědnost, včetně odpovědnosti za okruh těch, kterým bylo poslouženo, a za výsledky.
- Sociální podnikatelé plní sociální poslání a hlavním kritériem pro posuzování sociálního podnikatele je dopad tohoto poslání (a nikoli vytváření bohatství). Podle přístupu zaměřeného na sociální inovace je forma vlastnictví sociálního podniku (veřejný, kapitálový, sociální ekonomika) vedlejší a ústřední postavou je sociální podnikatel jako hlavní osoba nesoucí odpovědnost za podnikání a společenské změny.

Podobné a rozdílné znaky pojmů sociální podnik, sociální podnikání a sociální inovace

ROZMĚRY	Přístup sítě Emes	Přístup zaměřený na příjem z výdělečné činnosti		Přístup zaměřený na sociální inovace
		Obchodní neziskové organizace	Podnik s posláním	
EKONOMICKÝ A OBCHODNÍ ROZMĚR	Povaha hospodářské činnosti úzce souvisí se sociálním posláním	Povaha hospodářské činnosti nesouvisí se sociálním posláním		Povaha hospodářské činnosti úzce souvisí se sociálním posláním
	Ekonomické riziko: finanční udržitelnost na základě kombinace obchodních příjmů (z obchodní činnosti) a neobchodních příjmů (granty, dotace, dary)	Udržitelnost na základě příjmu z obchodní činnosti		Udržitelnost na základě kombinace obchodních a neobchodních příjmů
SOCIÁLNÍ ROZMĚR	Výslovně stanovený cíl pomáhat veřejnosti nebo vytvářet sociální hodnotu	Cíl pomáhat veřejnosti je zaručen reinvestováním všech zisků	Cíl pomáhat veřejnosti není zaručen	Výslovně stanovený cíl pomáhat veřejnosti
	Kolektivní dynamika	Bez zmínky o individuálním či kolektivním podnikání	Bez zmínky o individuálním či kolektivním podnikání	Nadřazenost individuálních iniciativ
	Dovoleno omezené rozdělování zisku (neziskové a ziskové organizace)	Rozdělování zisku je zakázáno (neziskové organizace)	Rozdělování zisku je dovoleno (neziskové a ziskové organizace)	Rozdělování zisku je dovoleno (neziskové a ziskové organizace)
PARTICIPATIVNÍ ROZMĚR	Nezávislost	Není uveden, ale nezávislost na veřejných organizacích je zřejmě zaručena soběstačností, ačkoli nezávislost na soukromých organizacích, které je založily, zaručena není.		Není uveden jako takový, ale nezávislost je implicitní
	Demokratické rozhodování	Demokratické rozhodování není nezbytné		Demokratické rozhodování není nezbytné
	Participativní rozhodování	Participativní rozhodování není nezbytné		Participativní rozhodování není nezbytné

Národní uznání pojmu sociální ekonomika a souvisejících nových pojmů

- *Země, kde je pojem sociální ekonomika široce uznáván:* ve Španělsku, Francii, Portugalsku, Belgii a Lucembursku se pojem sociální ekonomika těší největšímu uznání ze strany veřejných orgánů a v akademické a vědecké obci, stejně jako v sektoru sociální ekonomiky samém. !! – Francie je rodištěm pojmu jako takového a **Španělsko** v roce 2011 schválilo první vnitrostátní zákon o sociální ekonomice v Evropě.
- *Země, kde se pojem sociální ekonomika těší „střednímu uznání“:* Patří sem *Itálie*, Kypr, Dánsko, Finsko, Švédsko, Lotyšsko, Malta, Polsko, Spojené království, Bulharsko, Řecko, Maďarsko, Irsko, Rumunsko a Slovinsko. V těchto zemích figuruje pojem sociální ekonomika **vedle dalších pojmů**, jako je neziskový sektor, dobrovolný sektor a sociální podniky. Ve **Spojeném království** kontrastuje nízká míra informovanosti o sociální ekonomice se státní politikou podpory sociálních podniků.
- *Země, kde se pojem sociální ekonomika těší malému uznání nebo není znám vůbec:* Pojem sociální ekonomika je málo znám, teprve se zavádí nebo není znám vůbec v těchto zemích: Rakousko, **Česká republika**, Estonsko, Německo, Lotyšsko, Litva, Malta, Nizozemsko, Slovensko a Chorvatsko. Příbuzné pojmy neziskový sektor, dobrovolný sektor a sektor nevládních organizací vykazují relativně vyšší míru uznání.

VEŘEJNÉ POLITIKY V OBLASTI SOCIÁLNÍ EKONOMIKY NA EVROPSKÉ ÚROVNI (2010–2016)

- **Pravidla: statuty a regulační rámce**
2009 - 2017 iniciativy související se sociální ekonomikou/pro sociální podniky - nové období evropských veřejných politik. Pokud jde o právní formy, bylo dosaženo jen malého pokroku.
- Prioritou bylo uplatňování politiky hospodářské soutěže. 2012 - přijetí nařízení *de minimis* pro oblast služeb obecného hospodářského zájmu a v roce 2014 schválení balíčku k reformě zadávání veřejných zakázek.
  - Ten orgánům veřejné moci umožňuje zařazovat do zadávacích řízení určité sociální doložky a zadávací podmínky. Jeho dopady však byly nepatrné.

VEŘEJNÉ POLITIKY V OBLASTI SOCIÁLNÍ EKONOMIKY NA EVROPSKÉ ÚROVNI (2010–2016)

- Další snahy, např. v podobě evropských konferencí organizovaných předsednictvím Rady Evropské unie nebo v rámci předsednictví, řady stanovisek EHSV, iniciativ a stanovisek meziskupiny Sociální ekonomika Evropského parlamentu a v některých případech také Výboru regionů, nebo dokonce Komise samotné.
  - 23. 5. 2017 přijetí „Madridské deklarace“<http://www.lavoro.gov.it/notizie/Documents/2017-05-23-DICHIARAZIONE-MADRID-English-Version.pdf> - např. podpora implementace SÚ, SE - inkluzivní a féř, podpora vzdělávání, ...
- **Problém:** viditelnost a uznání definic z oblasti sociální ekonomiky. Pravidelné **zavádění nových pojmů nepomáhá**. V 70. letech 20. století zahrnovaly pojmy související se sociální ekonomikou třetí sektor, občanskou společnost a neziskovost obecně.
  - V souvislosti s hospodářskou krizí se vytvořila nová vlna pojmů, jako např. sociální podniky, ekonomika sdílení a ekonomika pro společné blaho. Je třeba zdůraznit, že tyto problémy jsou známkou nejen nedostatečné shody ohledně používaných označení, ale také „skryté politiky nepostupování v této oblasti“ (CIRIEC 2017).

Tvrdé politiky: fondy a politické oblasti

- 2011 - Komise začala uplatňovat *Iniciativu pro sociální podnikání*. „Vytváření příznivého prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací“ (COM(2011) 682 final). Iniciativa zahrnovala politický program Evropské komise s 11 klíčovými kroky.
  - Jednou osou je *zlepšení soukromého a veřejného financování*. Za účelem zvýšení zájmu soukromých investorů o sociální podniky bylo přijato nařízení č. 346/2013 o evropských fondech sociálního podnikání (EuSEF). Byl také zaveden program pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI) spolu s dalšími finančními iniciativami, jako je záruční nástroj EaSI, investiční okno EaSI pro budování kapacit nebo akcelerátor sociálního dopadu (SIA).
  - Pokud jde o veřejné financování, cíl „podporovat sociální ekonomiku a sociální podnikání“ byl převeden na EFRR a ESF. Zvláštní evropská rozpočtová politika pro sociální ekonomiku však nikdy **nebyla zavedena** a stále se na ni čeká. Nedávno přijatá Madridská deklarace (23. 5. 2017) ji dále požaduje.
- Důležitost hlavního finančního nástroje EU, jímž je ESF.
  - Dopad nových nástrojů, jež byly nedávno zavedeny (EFSI, EaSI, COSME atd.), byl malý nebo žádný, zvláště ve Středomoří a ve východních zemích EU.

Nové národní předpisy v oblasti sociální ekonomiky

- V posledních sedmi letech většina evropských zemí věnovala pozornost tvorbě předpisů týkajících se sociální ekonomiky. Ve Španělsku (2011), Řecku (2011 a 2016), Portugalsku (2013), Francii (2014) a v Rumunsku (2016) byly na **národní** úrovni přijaty zvláštní právní předpisy týkající se sociální ekonomiky a v Belgii (Valonsko, Brusel a Vlámsko) a ve Španělsku (Galicie) byly přijaty také na úrovni **regionální**.
- Kromě toho vznikaly návrhy nových zákonů, návrhy a jiné institucionální iniciativy, jako jsou **systemy akreditací**, labely či rozsáhlé víceleté národní plány, což svědčí o zvyšujícím se zájmu vlád o tuto oblast. Dále byly také schváleny reformy týkající se konkrétních skupin sociální ekonomiky (sociálního třetího sektoru, sociálních podniků třetího sektoru, družstev a jiných), a to například v Itálii a ve Španělsku.
- Regulace sociální ekonomiky pomocí nových právních forem sama o sobě nepředstavuje pokrok v podpoře sociální ekonomiky, která by přesahovala rámec svého institucionálního uznání (Noia, 2017). Pokud by předpis **neprovázela další opatření**, mohly by účinky být příliš omezené, podobně jako tomu až donedávna bylo v případě evropského družstevního statutu nebo španělského zákona o sociální ekonomice.

Národní a regionální akční plány a cílené financování

Národní a regionální akční plány – klíčové pro rozvoj sociální ekonomiky.

- významné dohody mezi různými aktéry, zejména mezi vládou a zástupci sociální ekonomiky / třetího sektoru, ale také odbory, univerzitami a dalšími, s cílem zlepšit jejich vzájemné vztahy.

- Zahrnují obecně stabilní rámce financování, režimy účasti a konzultací, strategické oblasti, které je třeba rozvinout, a zlepšení vztahů a společenských změn.

Země	Národní plán
Bulharsko	Akční plán pro sociální ekonomiku (2014–2015; 2016–2017)
Polsko	Národní program pro sociální ekonomiku. Zřízení Národního výboru pro rozvoj sociální ekonomiky
Portugalsko	Vnitrostátní dohoda mezi vládou a sociálním sektorem („Compromissos de Cooperação para o Setor Social e Solidário“)
Rumunsko	Solidar – podpora pro upevnění programu sociální ekonomiky, v rámci POCU – operační program Lidský kapitál
Španělsko	Národní program na podporu sociální ekonomiky a POISES – operační program pro sociální začleňování a sociální ekonomiku – ESF 2014–2020.
Švédsko	Víceletý program na podporu sociálních podniků zaměřujících se na pracovní integraci, který připravilo ministerstvo práce společně s ministerstvem podnikání.
Spojené království	Compact, dohoda mezi vládou a dobrovolným a veřejným sektorem. Uzavřena byla v roce 1998 a vytvořila způsob spolupráce, který zlepšuje vztahy ku prospěchu obou stran.

Cílené financování

Několik rámců financování. Veřejné, soukromé, hybridní režimy.

- Ad veřejné fondy zacílené na sociální ekonomiku: EU (např. strukturální fondy) a vnitrostátní a regionální vlády přidělují prostředky přímo na podporu a rozvoj sociální ekonomiky. Jedná se o tradiční subvenční programy na podporu družstev a zaměstnanosti v družstvech v Německu, Itálii a Španělsku. Existuje také spousta alternativních řešení.
  - Belgie - fond Braserio podporuje rozvoj zaměstnaneckých družstev ve Valonském regionu.
  - Kypr - politika služeb sociální péče nabízí roční granty na provozní náklady, a subvencuje tak organizace poskytující sociální služby (např. péči o děti, dlouhodobou péči a podobně).
  - Francie - nový zákon o sociální ekonomice - nové finanční nástroje, včetně fondu sociálních inovací (FISO).
  - Itálie - byl zaveden fond na financování sociálních podniků a sociálních družstev.
- Smíšené fondy, které spravuje vláda a organizace sociální ekonomiky:
  - Francie - Národní fond pro rozvoj asociativního života (FNDVA) a Národní fond pro rozvoj sportu (FNDS).
- U některých fondů je financování mimorozpočtové. Jiné režimy jsou založeny na dani z příjmu fyzických osob. Určité procento splatné daně mohou občané přidělit dobrovolným organizacím. To se týká Itálie a Španělska. Ve Španělsku tyto částky směřují do národního fondu pro organizace sociálního třetího sektoru, jenž každý rok obdrží více než 200 milionů EUR.
- Dalším zdrojem, na který se tradičně cílí, jsou příjmy z hazardních her (loterie, automaty). To je případ RAY a Oy Veikkaus AB ve Finsku nebo ONCE – vnitrostátní organizace pro nevidomé – ve Španělsku.

překážky rozvoje sociální ekonomiky

1. Nedostatečná informovanost o pojmech sociální ekonomika, sociální podniky a jiných souvisejících pojmech a jejich nedostatečného pochopení ve společnosti, ve veřejných diskusích a na akademické půdě. Tyto překážky hrají velmi významnou roli **ve východních zemích EU**, jako např. v Maďarsku, Polsku, na Slovensku nebo v České republice. Hlavní podpora pro sociální ekonomiku (z hlediska financování i zvyšování informovanosti) pochází z programů a iniciativ EU.
  - Malá viditelnost sociální ekonomiky v médiích i statistikách. V mnoha zemích, od Rakouska a Slovenska po Švédsko, je nedostatek databází, oficiálních statistik a spolehlivých údajů o sociálních podnicích či sociální ekonomice. Kromě toho je nezbytné zavést v oblasti sociální ekonomiky na všech úrovních vzdělávání vzdělávací a školicí programy. V několika zemích, např. ve Francii, existují programy jako odborná příprava ze strany vzdělávacích družstev pro dospívající/mladé studenty.
2. Překážky ve vztahu k státní správě. Chybějí instituce odpovídající za sociální ekonomiku, sociální podniky, dobrovolníky a občanskou společnost, které by byly schopny vyvíjet politiky a sociální ekonomiku podporovat. Neexistuje tudíž žádná vnitrostátní strategie týkající se sociální ekonomiky. Média a tvůrci politik „nevidí nezbytnost“ sociální ekonomiky. V některých případech shledávají, že důvěra v hospodářské činnosti neziskových organizací je nedostatečná a tyto činnosti jsou odmítány.

překážky rozvoje sociální ekonomiky

3. V některých případech schází víceúrovňovým vládám koordinace v oblasti záležitostí sociální ekonomiky. V jiných případech jsou orgány státní správy silně závislé na politických cyklech, např. v roce 2015 byl v Dánsku po změně vlády zavřen vládní úřad pro podniky sociální ekonomiky. V neposlední řadě jsou překážkami pro spolupráci subjektů sociální ekonomiky s orgány veřejné moci byrokracie a politika kvalitativních úsporných opatření (Itálie, Španělsko, Slovinsko)

Překážky institucionální:

- Ve Francii a ve Španělsku vládní **změny předpisů** týkajících se doplňkové sociální ochrany v posledních letech negativně ovlivnily zdravotnické subjekty a v některých případech je přinutily ke změně právního postavení na ziskový subjekt.
- V Itálii reforma lidových bank (DL 3/2015) stanoví, že lidové banky, jejichž aktiva mají hodnotu vyšší než 8 miliard EUR, musí být přeměněny na akciové společnosti. Také reforma úvěrových družstev (L 49/2016) radikálně přeorganizovala celý sektor družstevního bankovníctví, a to s několika negativními aspekty.
- Ve Španělsku změny sociálního zabezpečení sportovních trenérů negativně ovlivnily sportovní sdružení.
- Ve Spojeném království u velkých veřejných zakázek zbývají na subjekty sociální ekonomiky jen subdodávky pro velké společnosti soukromého sektoru, obvykle se navíc při zadávání zakázek rozhoduje spíše podle ceny než podle zahrnutí přidané sociální hodnoty. Nedávno pozměněné právní postavení charitativních organizací je pro toto nové institucionální prostředí lépe uzpůsobeno.
- Ve Finsku není **směrnice o zadávání veřejných zakázek**, díky níž mohly být zakázky vyhrazeny pro určité služby, prováděna, a subjekty sociální ekonomiky z ní tedy nemohou mít prospěch.

překážky rozvoje sociální ekonomiky

- Nedávné změny předpisů týkajících se družstev v Polsku a Portugalsku nejsou pro družstva považovány za vhodné.
- V Maďarsku představuje nový zákon o sociální ekonomice riziko pro mnohá sociální družstva založená skupinami občanů, jelikož po vstupu zákona v platnost v roce 2018 možná bude nutná jejich přeměna na jiný typ organizace (družstvo nebo nezisková společnost s ručením omezeným).
- Ve Slovinsku a v Bulharsku nový zákon o sociálním podnikání vylučuje různé organizace, které již jako sociální podniky působí.

VÁHA SOCIÁLNÍ EKONOMIKY V EU 28

- Evropská sociální ekonomika poskytuje:
  - více než 13,6 milionu placených pracovních míst v Evropě,
  - ekvivalent 6,3 % pracující populace EU-28,
  - zaměstnání pro více než 19,1 milionu pracovníků, placených i neplacených,
  - více než 82,2 milionu dobrovolníků, což odpovídá 5,5 milionu zaměstnanců na plný úvazek,
  - více než 232 milionů členů družstev vzájemných společností a podobných subjektů,
  - více než 2,8 milionu subjektů a podniků.

VÁHA SOCIÁLNÍ EKONOMIKY V EU 28

...odlišnosti

- Belgie, Itálie, Lucembursko, Francie a Nizozemsko - pracovní místa v sociální ekonomice tvoří něco mezi 9 až 10 % pracujícího obyvatelstva
- Nové členské státy EU, jako je Slovinsko, Rumunsko, Malta, Litva, Chorvatsko, Kypr a Slovensko - méně než 2 % pracujících obyvatel

Zaměstnanost v sociální ekonomice se ukázala být odolná vůči hospodářské krizi, jelikož se snížila z 6,5 % na 6,3 % z celkových placených pracovních sil v Evropě a z 14,1 na 13,6 milionu pracovních míst. Snížení počtu pracovníků ve větších družstvech a podobných právních formách je výraznější než u spolků, nadací, apod.

VÁHA SOCIÁLNÍ EKONOMIKY V EU 28

- Podle zaměstnanosti (jiné ukazatele ekonomického dopadu, jako je příspěvek k HDP, nejsou k dispozici) představují spolky, nadace a podobné právní formy nadále hlavní část sociální ekonomiky a tvoří většinu sociálních subjektů/podniků a asi 66 % zaměstnanosti v tomto sektoru.

Placená pracovní místa v družstvech, vzájemných společnostech, sdruženích, nadacích a podobných subjektech. Evropská unie (2014–2015)

Země	Družstva a podobné	Vzájemné společnosti	Sdružení & nadace	Celkem
Rakousko	70,474	1,576	236,000	308,050
Belgie	23,904	17,211	362,806	403,921
Bulharsko	53,841	1,169	27,040	82,050
Chorvatsko	2,744	2,123	10,981	15,848
Kypr	3,078	(není k dispozici)	3,906	6,984
Česká rep.	50,310	5,368	107,243	162,921
Dánsko	49,552	4,328	105,081	158,961
Estonsko	9,850	186	28,000	38,036
Finsko	93,511	6,594	82,000	182,105
Francie	308,532	136,723	1,927,557	2,372,812
Německo	860,000	102,119	1,673,861	2,635,980
Řecko	14,983	1,533	101,000	117,516
Maďarsko	85,682	6,948	142,117	234,747
Irsko	39,935	455	54,757	95,147
Itálie	1,267,603	20,531	635,611	1,923,745
Lotyšsko	440	373	18,528	19,341
Litva	7,000	332	(není k dispozici)	7,332
Lucembursko	2,941	406	21,998	25,345
Malta	768	209	1,427	2,404
Nizozemsko	126,797	2,860	669,121	798,778
Polsko	235,200	1,900	128,800	365,900
Portugalsko	24,316	4,896	186,751	215,963
Rumunsko	31,573	5,038	99,774	136,385
Slovensko	23,799	2,212	25,600	51,611
Slovinsko	3,059	319	7,332	10,710
Španělsko	528,000	2,360	828,041	1,358,401
Švédsko	57,516	13,908	124,408	195,832
Spojené království	222,785	65,925	1,406,000	1,694,710
EU-28 CELKEM	4,198,193	407,602	9,015,740	13,621,535

Placená pracovní místa v sociální ekonomice ve srovnání s celkovým počtem placených pracovních míst. Evropská

Země	Zaměstnanost v SE (A)	Celková zaměstnanost * (B)	% A / B
Rakousko	308,050	4,068,000	7.6%
Belgie	403,921	4,499,000	9.0%
Bulharsko	82,050	2,974,000	2.8%
Chorvatsko	15,848	1,559,000	1.0%
Kypr	6,984	350,000	2.0%
Česká rep.	162,921	4,934,000	3.3%
Dánsko	158,961	2,678,000	5.9%
Estonsko	38,036	613,000	6.2%
Finsko	182,105	2,368,000	7.7%
Francie	2,372,812	26,118,000	9.1%
Německo	2,635,980	39,176,000	6.7%
Řecko	117,516	3,548,000	3.3%
Maďarsko	234,747	4,176,000	5.6%
Irsko	95,147	1,899,000	5.0%
Itálie	1,923,745	21,973,000	8.8%
Lotyšsko	19,341	868,000	2.2%
Litva	7,332	1,301,000	0.6%
Lucembursko	25,345	255,000	9.9%
Malta	2,404	182,000	1.3%
Nizozemsko	798,778	8,115,000	9.8%
Polsko	365,900	15,812,000	2.3%
Portugalsko	215,963	4,309,000	5.0%
Rumunsko	136,385	8,235,000	1.7%
Slovensko	51,611	2,405,000	2.1%
Slovinsko	10,710	902,000	1.2%
Španělsko	1,358,401	17,717,000	7.7%
Švédsko	195,832	4,660,000	4.2%
Spojené království	1,694,710	30,028,000	5.6%
EU-28 CELKEM	13,621,535	215,722,000	6.3%

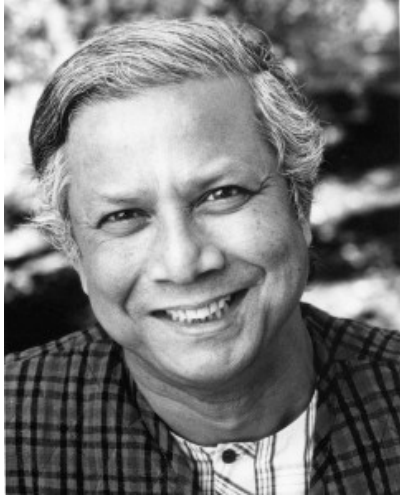

POZOR_aktuální studie

- <https://1url.cz/yKZ5P> (Eva Fraňková)

Sociální podnikatelé – pár příkladů

Quelle: moralheroes.org

**Muhammad
Yunus**
Grameen

Quelle: arbeiterkind.de

Katja Urbatsch
Arbeiterkind.de

Quelle: entrepreneurship.de

Anderas Heinecke
Dialog im Dunkeln

... a mnohem více „neznámých“ příkladů:

Podnikatelské myšlenky a pobídky v sektoru sociálních služeb
(municipality, družstva, apod.):

→ Mediální pomýlení: pouze několik sociálních podniků s
výraznou „aurou“ ...

The screenshot displays the website for GBGMANNHEIM, featuring a navigation menu with 'mittendrin.sozial', 'Service für Bürger', 'Service für Arbeitgeber', and 'Arbeit und Ausbildung'. The main content area is titled 'mittendrin.sozial' and includes the text: 'Menschen mit Arbeit unterstützen und fördern, neue Perspektiven aufzeigen und Teilhabe am gesellschaftlichen Leben ermöglichen.' Below this is a 'Weiterlesen' button. The website also features a search bar and a navigation bar with 'KAUFEN', 'LEISTUNGEN & SERVICE', and 'MEDIA'. The background image shows a large building surrounded by trees.

caritas

AWO

GBGMANNHEIM²

Heidelberger Dienste gGmbH
mittendrin.sozial

Suchheari

mittendrin.sozial Service für Bürger Service für Arbeitgeber Arbeit und Ausbildung

KAUFEN LEISTUNGEN & SERVICE MEDIA

Firmenphilosophie

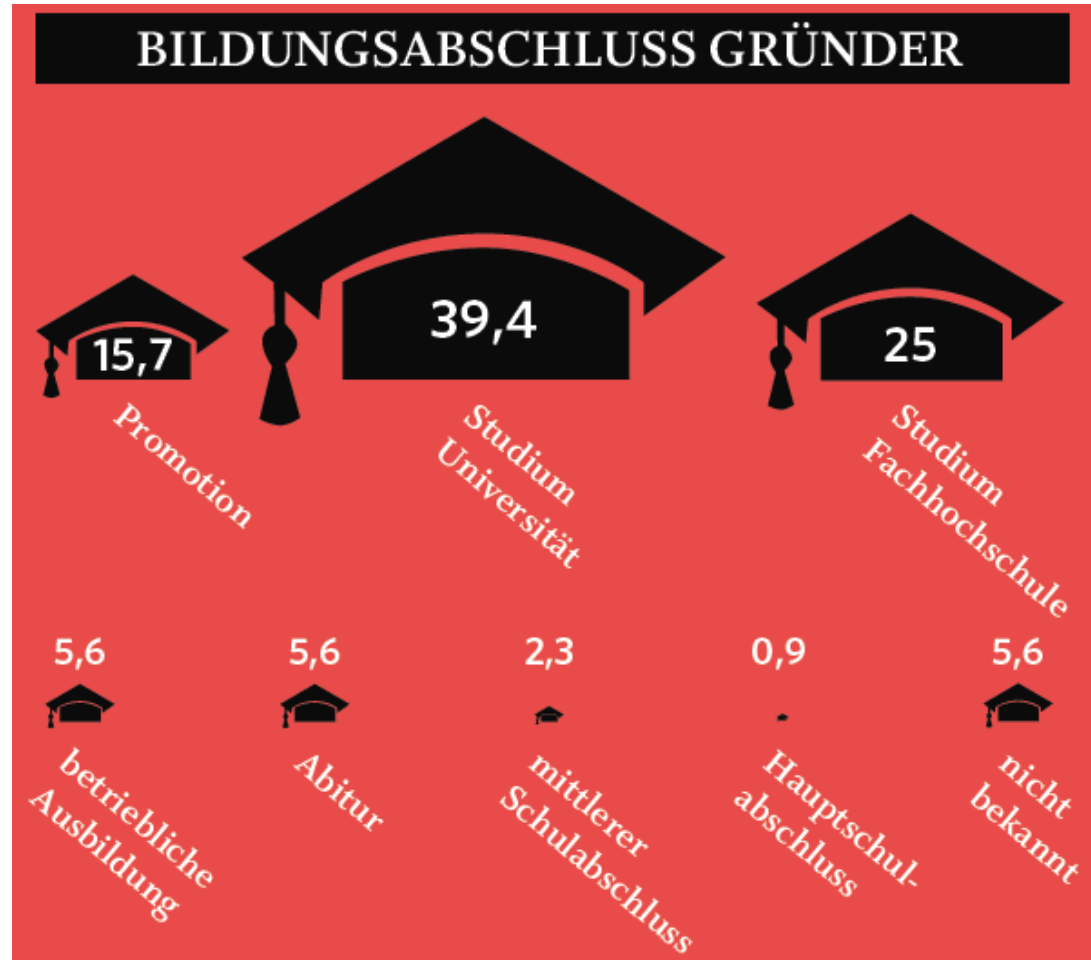
Unsere Mieter stehen im Mittelpunkt
Engagement für die Bewohner hat bei der GBG Tradition. Denn der Bau von immer etwas mit den Menschen zu tun, die darin leben. Wir sind uns dieser Verantwortung und Verpflichtung gegenüber unseren Mietern jeden Tag bew als bezahlbaren Wohnraum: Wir schaffen Wohnwert, Wohnkultur und Leben:

Diakonie

VĚC VYŠŠÍHO VZDĚLÁNÍ?

(Zdroj: MEFOSE Studie (Jansen et al. 2013), Grafik erschienen in Enorm, Wirtschaft für den Menschen)

NOVÉ NEBO STARÉ?

Něco
úplně
nového?

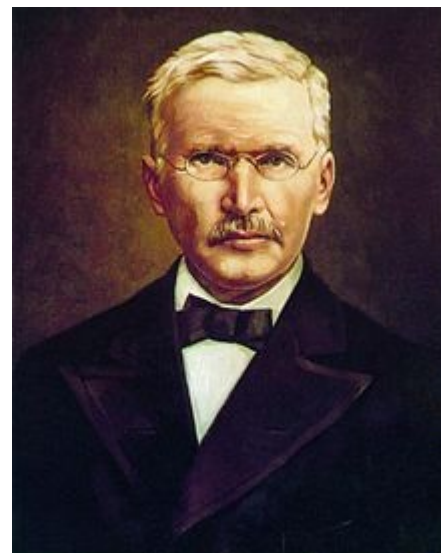

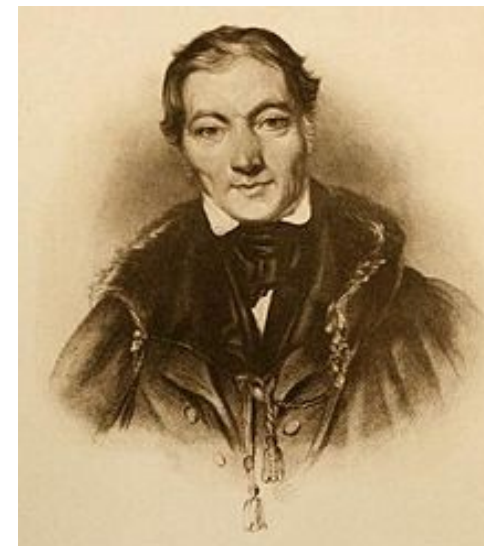
Maria Montessori,
1870 - 1952; physician,
founder of Montessori
educational institutions

Florence Nightingale,
1820 - 1910; nurse, founder of
modern nursing

**Friedrich Wilhelm
Raiffeisen** 1818 - 1888;
official, micro credit,
cooperative bank system

Robert Owen,
1771-1858; entrepreneur and co-
founder of cooperative system

Sociální podnikání není novým fenoménem...

Jak to funguje?

příklady

Verbavoice (München)

Direct SE approach of value creation

Field of activity: services for hearing-impaired people

Approach: providing mobile, ICT-based interpreters services that allows hearing-impaired to participate in society (education, events, public authorities, media)

Income structure: service fees via *public social service systems*; growth capital from impact investment fund

Legal form: limited liability company (GmbH)

příklady

Dialogue in the Dark / Dialogue Social Enterprise

Direct-indirect SE approach of value creation

Field of activity: Work integration for visually-impaired people; awareness enhancement

Approach: Visually impaired people serve as guides or coaches in public exhibitions and team building and leadership workshops in the dark; *international franchise system*

Income structure: service fees, consultancy fees for franchisees, license payments, donations

Legal form: limited liability company, association

příklady

Regionalwert AG

Indirect SE approach of value creation

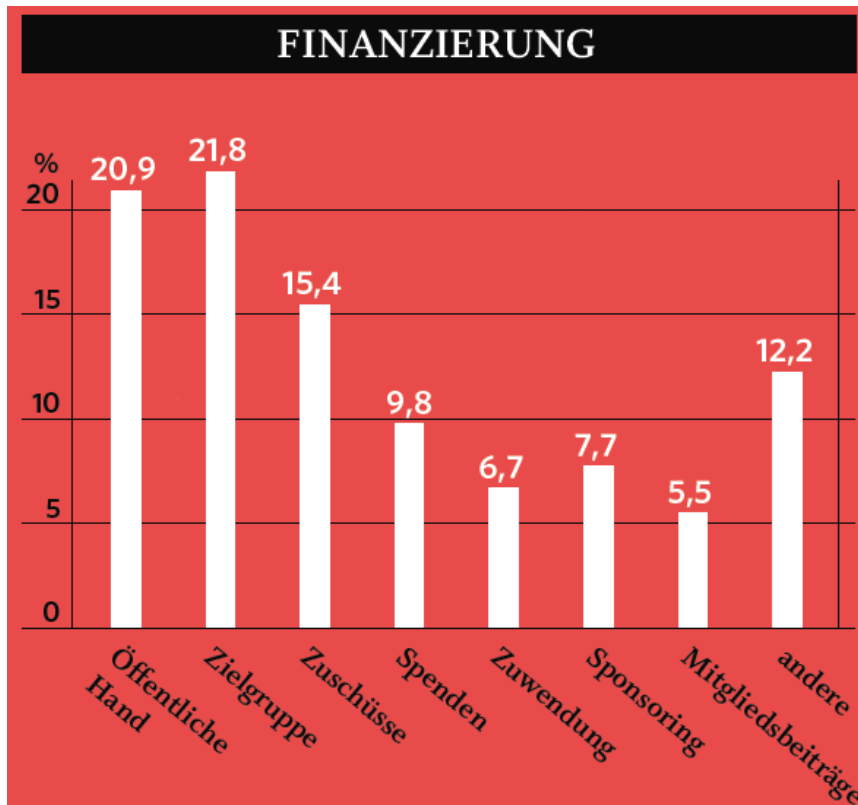

<i>Field of activity:</i>	Regional agricultural / economic development
<i>Approach:</i>	Local shareholders invest in fund; fund facilitates local value chains by buying and leasing farms and related businesses and emphasize social and ecological production conditions
<i>Income structure:</i>	Rents, equity interest
<i>Legal form:</i>	public company / stock corporation

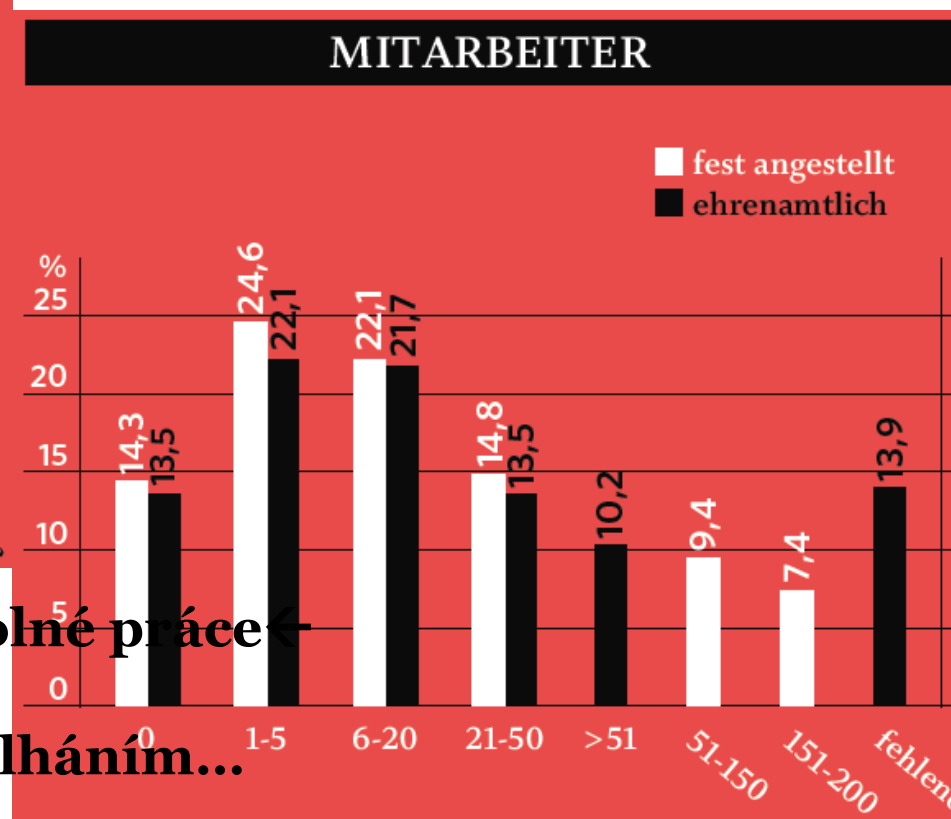

Finanční zdroje

→ Hybridní financování (zisk, granty, dotace, ...)

→ Mění se v čase

Častá mobilizace dobrovolné práce ←

Také problém s tržním selháním...

(Zdroj: MEFOSE Studie (Jansen et al. 2013), Grafik erschienen in Enorm, Wirtschaft für den Menschen)

...a okolní prostředí

Eco system - propagující instituce

Eco system – veřejné prostory

IMPACT HUB GLOBAL COMMUNITY

SEARCH Impact Hub MEM

WHAT IS IMPACT HUB INSIDE IMPACT HUB WHERE ARE IMPACT HUBS OPEN AN IMPACT HUB

SOCIAL IMPACT LAB

UNTERNEHMEN ANGEBOT

DAS PROJEKT
"Labor für Diakonisches Unternehmertum" (LaDU) **LaDU**

Entscheidung am 20.03.15 in der Evangelischen Hochschule in Darmstadt

Die Mission Leben und die Evangelische Hochschule Darmstadt zeichneten am 20. März 2015 die Gewinnerkonzepte des Labors für Diakonisches Unternehmertum (LaDU) aus und belohnten die Teilnehmer. [Weitere Informationen](#)

SozialunternehmerInnen IHRE MEINUNG ZÄHLT!
Social Entrepreneurs HAVE YOUR SAY!
Entrepreneurs Sociaux PRÉNEZ LA PAROLE !

Strasbourg 16-17 Jan. 2014
→ <http://ec.europa.eu/social-entrepreneurs>

Befähigung von SozialunternehmerInnen für Innovation, integratives Wachstum und Beschäftigung

Empowering social entrepreneurs for innovation, inclusive growth and jobs

Les entrepreneurs sociaux, acteurs de l'innovation, favorisent la croissance inclusive et de l'emploi

#SocEntEU

v.l. Dietmar Motzer, Hannah Sander und Axel Rothstein, Tanja Scherer und Petra Heinz, Pfr. Dr. Klaus Bartl

Networking and support: hubs, labs, moocs, etc.

Eco system – finanční podpora

INVESTITIONSANSATZ SOCIAL IMI

BONVENTURE ANGEBOT PROJEKTE NETZWERK SERVICE PRESSE

SOZIALUNTERNEHMEN INVESTOREN ÜBER UNS AKTUELLES KONTAKT
english

WIR BAUEN DIE BRÜCKE ZWISCHEN SOZIALUNTERNEHMEN UND INVESTOREN

nture
und Stiftung für
Verantwortung

Ermöglicht jugendlichen Gewalttätern den Abschied von menschenverachtenden Ideologien
Violence Prevention Network e.V., Berlin

Financing: Social Investemt Funds, Foundations, Fellowship Programmes

- adapted to specific needs (e.g. duration until break even, due to innovation costs, etc.)

Eco system – vzdělávání a výzkum

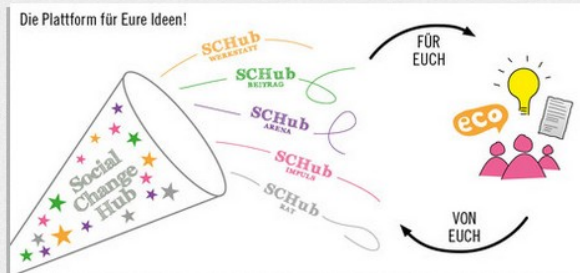
Center for Social Innovation

Sozialun-
ternehmer

EXPERT

**SOCIAL CHANGE HUB -
ANSCHUB FÜR EURE IDEEN!**

Welcome Who takes part? Benefits Outline Oxford experience Dates and fees How to apply

Oxford Impact Investing Programme

Developing the next generation of investors to deliver social, environmental and financial returns

Education: universities, private or non-profit institutes
(from student to executive level)

Eco system – politics and policies

Policy:

EU Level:

http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/index_de.htm

Single Market Act – Social Business Initiative

National Level:

<http://www.bmwi.de/DE/Mediathek/publikationen,did=714908.html>

Engagement Strategy of National German Government

→ The potential of social entrepreneurs and social entrepreneurship as model of solving problems is recognized [over-estimated?]

...V ČEM JE HÁČEK?

Problémy a zase problémy

- Co znamená to „sociální“?
- **Dopad a šíření:** Jak vlivné jsou organizace sociálního podnikání na obrovských/komplexních trzích sociálních služeb? Se může dobrá praxe šířit?
- **Trade off mezi sociálními a ekonomickými cíli:** where do they emerge / how are they tackled and solved?

Výběr problémů (financování, prostředí, organizační rozvoj)

- Výrazné lokální ukotvení ve složitých strukturách stakeholderů: **Jak je možné replikovat dobrou praxi v různých kontextech?**
- **Nedostatek kvalifikovaných pracovníků:** specifické nároky organizací sociálního podnikání, nízké mzdy, podnikatelské riziko
- Setrvačné preference a konkurenční smýšlení: stávající subjekty veřejné správy a sociálního státu jsou **rezistentní vůči změnám**
- Organizační rozvoj a kontrola kvality: **Jsou dobří inovátoři & sociální podnikatelé také dobrými manažery?**
- Otázka škálování: Ano? Ne? Pokud ano, kdo je zodpovědný?

Problémy s financováním

- Strukturální překážky napojení na veřejné financování a systémy sociálního zabezpečení, jelikož sociální podnikatelé fungují napříč sektory a často podporují preventivní práci
- Omezené nabídky na kapitálového trhu zejména pro neziskové organizace
- Lack of broad share or competition among impact investors
- „Fear of contact“ mezi sociálním a ekonomickým sektorem

.doporučené

zdroje

Alter, K. (2004). Social enterprise typology. Virtue Venures (Vol. 2004). Virtue Ventures LLC. <http://rinovations.edublogs.org/files/2008/07/setypology.pdf>

Achleiter, A.K. & Spiess-Knafl, W. (2010). Social Entrepreneurship. Eine Einführung für Studenten. TU München, <http://socent.e-learning.imb-uni-augsburg.de/files/Social%20Entrepreneurship.%20Eine%20Einf%C3%BChrung.pdf>

Hackenberg, Helga, Empfter, Stefan (Hrsg.). (2011). Social Entrepreneurship - Social Business: Für die Gesellschaft unternehmen. Wiesbaden: Springer VS

Jansen, Stephan A, Heinze, Rolf G., Beckmann, Markus (Hrsg.) (2013). Sozialunternehmen in Deutschland - Analysen, Trends und Handlungsempfehlungen. Wiesbaden: Springer VS

Kopf, Hartmut, Müller, Susan, Rüede, Dmonik, Lurtz, Kathrin, Russo, Peter (2015). Soziale Innovationen in Deutschland. Wiesbaden: Springer VS

Nicholls, A., & Murdock, A. (2011). *Social Innovation: Blurring Boundaries to Reconfigure Markets*. (A. Nicholls & A. Murdock, Eds.). Hampshire, UK & New York: Macmillan.

Mair, J., Robinson, J., & Hockerts, K. (2006). *Social Entrepreneurship*. (J. Mair, J. Robinson, & K. Hockerts, Eds.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Příklady a samostudium

- Cyklus osmi videospotů o sociálním podnikání:
<https://www.youtube.com/channel/UCITpAlIMPLybGjngqBuBseA/videos>
- Dvě doporučené stránky:
- <https://ceske-socialni-podnikani.cz/>
- <https://www.komora-socialnich-podniku.cz/>